РІК ЗАЛОЖЕНЯ 1893.
"СВОБОДА"
"LIBERTY"
виходить три рази на тиждень
вівторок, четвер і суботу,
видає
„УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ"
83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.
Всі листи, моні-ордери і чеки треба виписувати на адресу „SVOBODA".

СВОБОДА

ESTABLISHED 1893.
"SVOBODA"
("LIBERTY")
the Ukrainian Newspaper
published three times a week,
Tuesday, Thursday and Saturday,
by Ukrainian National Association
at 83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.
The best advertising medium.
Rates furnished on application.

Урядовий орган Українського Народного Союза — "SVOBODA" — Official organ of Ukrainian National Association.

РІК XXV. ДЖЕРЗИ СІТИ, Н. ДЖ., четвер 23-го серпня 1917. Ч. 99. — VOL. XXV. JERSEY CITY, N. J., Thursday, August 23, 1917. No. 99.

ТРИ ВЕЛИКІ НАСТУПИ.

Наступ Італійців на Триєст. - Поверх 10.000 полонених Австрійців.

Французи взяли під Верденом 5.000 Німців в полон.

НІМЕЦЬКО-АВСТРІЙСЬКІ ВІЙСКА НАСТУПАЮТЬ В МОЛДАВІЇ. - 3.700 ПОЛОНЕНИХ.

Вісти з України.

Резолюція укр. військового конґресу.

Київ. 20. червня. — Український військовий зїзд приймив отсї резолюції:

Другий всеукраїнський військовий зїзд делєґатів з фронту, ґарнізонів і фльоти, які є представниками 1,600.000 зорґанізованого українського народа, вислухавши звіту ґенерального військового комітету з делєґації до тимчасового правительства, а також зі загального стану справи, постановив:

1. **Признати зарядженя українського військового комітету згідним з постановами першого українського військового зїзду і його працю корисною для українського і загалом для російського війска, за що висказуєть ся ґенеральному комітетови сердечну подяку.**

2. **Щоби висша російська військова власть безпроволочно у всіх своїх приказах проголосила затверджене українського військового ґенерального комітету.**

3. **Щоби всї справи, з якими український військовий ґенеральний комітет відносить ся до висшої російської військової власти, були приняті і прихильно полагоджені.**

4. **Щоби всї постанови українського військового ґенерального комітету переводити безпроволочно в жите.**

Всеукраїнський військовий зїзд, висказавши погорду тим жовнірам-Українцям, які не підчинили ся постановам українського військового ґенерального комітету і через те лише шкодили справі та вносили дезорґанізацію в українські справи, постановив, щоби прикази українського військового ґенерального комітету для всїх жовнірів-Українців і для українських військових орґанізацій були обовязкові.

Звіт Винниченка.

Київ, 21. червня. — Вчера на вечірнім засїданю соціял-демократ Винниченко виступив з іронїчним звітом про поїздку української делєґації до Петроґраду.

Підчас невмовкаючого сьміху зїзду Винниченко подрібно розказав, як приймав делєґатів князь Ю. Е. Львов, який з початку заявив, що справа є ясна, а відтак передав її комісії; як делєґація довго добивала ся авдієнції у Чхеідзого, котрий визначав час авдієнції і не являв ся; як відбували ся засїданя комісії, на яких учені професори, водячи пальцями по мапі Росії, вели торг при установленю границь Росії і т. п.

Підбадьорений, очевидно, успіхом втішних слухачів, Винниченко видно умисно змінив свій звіт про незвичайно важну справу у веселу форму.

Свій звіт Винниченко закінчив заявою, що, очевидно, Українцям приходить ся свої права не випрошувати, а брати.

„Але що і як брати, — кінчить свою промову Винниченко — про се треба конечно поговорити".

По Винниченку виступають самостійники, які проєктують, аби зїзд на відмову українських жадань відповів проголошенєм незалежности України.

Слїдує перерва.

По перерві Винниченко виголошує довшу промову про тактитку Українців. Тут Винниченко вже не шуткує. Зїзд вислухав його промову з великою увагою.

Винниченко вказує, що російська революція вже в такім стані, що представники революційного правительства не мають ідеї, котра була би всилї повести людий на смерть. Українці-ж ще в процесі революції, і відпір їх ще більше одушевляє.

Переходячи до течій, істнуючих між Українцями, Винниченко говорить:

„Ми признаємо автономію з правом законодатної ініціятиви і з правом самостійної касації законів. Других домагань тепер ми ставити не повинні. Може бути, що услівя змінять ся, коли ми побачимо, що з Росією не може бути братнього співжитя. Однак тепер сього нема. З Росією зросло ся наше політичне, економічне і культурне жите.

„Шлях повстаня для нас неможливий. Ми маємо в своїх руках громадну силу, ми можемо зрушити цілу Україну, але Центральна Рада не хоче бути слїпим Самсоном, який погубив себе разом з Филистинами. Нам потрібна орґанізація. Орґанізація — се мітла, яка очистить всю Україну. Але коли пп.. Лепарські (начальник київської міліції) **будуть грозити штиками (баґнетами), то ми відповімо: „Коли ви нас на се провокуєте, то ми не настрашимо ся і сеї відповіди". Тому треба конечно своє жите орґанізувати.** Ми повинні принести установчим зборам готову автономію. Їй нічого инщого не останеть ся зробити, лише сказати: **„Хай живе автономна Україна!"**

Зїзд гучно оплескує промову бесїдника.
Засїданє закриваєть ся.

Зїзд взиває Укр. Центр. Раду зірвати зносини з російським правительством і перевести орґанізацію на Україні.

Київ, 21. червня. — Нинї на ранїшнім засїданю в звязи зі звітом Винниченка приймив військовий зїзд отсю резолюцію:

Другий всеукраїнський військовий зїзд 2.335 делєгатів з фронту, ґарнізонів і фльоти і представників від 1,728.441 зорушеного зорґанізованого українського народа, піддав під критику становище, яке займило тимчасове правительство супроти українського народа і Української Центральної Ради, і признав, що:

а) Тимчасове російське правительство не розуміє національних відносин на Україні і не оцінює, як слїд, воєнної зорґанізованої і стихійної (природної) сили, яка пробудила ся в українській демократії.

б) Через незрозуміне і через систематичне відкидане жадань української демократії тимчасове центральне правительство заострює національну боротьбу на Україні, ставить перешкоди військовій орґанізаційній праці українського народа і викликує анархістичний настрій серед населеня ріжних народностий, які жиють на Україні.

Беручи все те під розвагу, всеукраїнський військовий зїзд постановив:

1. Звернути увагу тимчасового російського правительства, що коли воно дорожить здобутками революції в цїлій Росії, а зокрема спокоєм і пляновою орґанізацією народних мас на Україні, то першим кроком до сього мусить бути зміна постанов центрального правительства щодо жадань, які були предложені Українською Центральною Радою, і їх негайне сповненє.

2. Предложити свому висшому представительному органови, Українській Центральній Радї, щоби вона в тій справі до правительства більше не звертала ся і безпроволочно приступила до сильної орґанізації краю в згоді з національними меньшостями, то є до дійсного переведеня в житє принципів автономного устрою, як одинокого способу спасеня цїлої Росії від неладу і загибели.

Зїзд зі своєї сторони запевнює чинну і рішучу поміч Українській Центральній Раді у всіх її зарядженях і взиває український нарід орґанізувати ся і солїдарно та точно сповняти її постанови.

(„Русское Слово", з 22. червня).

НАСТУП ІТАЛІЙЦІВ НА ТРИЄСТ.

Великий наступ Італійців. — 7.500 полонених Австрійців.

РИМ, 20. серпня. — **Італійські війска розпочали вчера наступ здовж боєвого фронту, почавши від Альп аж до Адрійського моря. Італійські війска перейшли ріку Ізонцо і взяли доси поверх 7.500 Австрійців в полон.**

Урядовий звіт італійського ґенерального штабу звучить:

„Битва в Юлійських Альпах розпочала ся. Вчера рано по 24-годиннім бомбардованю наша піхота розпочала наступ. **На північ від Ґориції наші війска зломили опір неприятеля і при помочи понтонів переправили ся на лївий берег ріки Ізонцо.**

„Від Пляви до Адрійського моря наші війска продовжують дальше свій наступ, знищивши цїлковито першу оборонну лїнію неприятеля. Неприятель ставив сильний опір, причім головну поміч давала йому численна артилерія і велика скількість машинових крісів.

„Над вечером число полонених Австрійців виносило поверх 7.500. Також здобуто кілька гармат і значне число машинових крісів".

Число полонених Австрійців перейшло 10.000.

РИМ, 21. серпня. — Італійський урядовий звіт доносить:

„Битва від Альп до моря триває без перестанку дальше. На полудневім крилї боєва лінія неприятеля починає хитати ся. Італійським бриґадам вдало ся здобути сильно укріплені становища неприятеля між Корїта і Сельо.

„В битві бере також участь 261 літаків. Один з наших літаків не повернув. Один неприятельський літак знищено.

„Вчера вечером число Австрійців, яких доставлено до табору полонених, виносило 243 офіцирів і 10,103 жовнірів".

НА СХІДНІМ ФРОНТІ.

Німці взяли в Молдавії 3.700 полонених і 30 машинових крісів.

БЕРЛІН, 20. серпня. — Німецький урядовий звіт звучить:

„АРМІЯ КН. ЛЕОПОЛЬДА: Не зайшли жадні важнїйші зміни.

„АРМІЯ АРХ. ЙОСИФА: Німецькі і австро-угорські війска перевели енерґічний наступ по обох сторонах ріки Ойтуз і прогнали Румунів, які ставили твердий опір, в напрямі долини ріки Тротус. **Союзні війска взяли в полон 1.500 Румунів і здобули 30 машинових крісів.**

„АРМІЯ МАКЕНЗЕНА: На західнім березї Серету в околиці зелїзничої стациї Маразешті вивязала ся велика битва. **Поверх 2.200 російських і румунських жовнірів взято в полон.**

„Дальше на полудне в околиці устя Рімніка до Серету всі напади російських війск ударемнено".

Німецькі операції в Молдавії мають на цїли здобуте Ясів.

ВАШІНҐТОН, 20. серпня. — **Телєґрами, які нинї надійшли до російського посольства, доносять, що властивою цїлию німецько-австрійських воєнних операцій на сході є розвинути й окружити російсько-румунську армію в Молдавії.**

Сї воєнні операції переводять чотири головні команданти армій (Фалькенгайн, Кевеш, Крімек і Арц) під особистою кермою Макензена. **Наступи відбувають ся на 200 миль довгім боєвім фронті і мають на цїли здобуте міста Ясів, яке тепер є провізоричною столицею румунського правительства.**

Військові російські круги сподїють ся, що наступ буде переведений з великою скоростию і силою, щодо своїх розмірів буде він рівнати ся наступови союзних війск на Румунію в минувшім роцї. Головного наступу надїють ся в середущій Молдавії.

Битва на передмістю Окни.

ПЕТРОҐРАД, 20. серпня. — Звіт міністерства війни звучить:

„На північ по обох сторонах шляху Рига-Мітава артилєрія неприятеля бомбардувала наші становища.

„В напрямі Окни розпочав вчера неприятель сильний наступ. Рано перевів неприятель наступ на румунські становища над рікою Слянік, здобуваючи частину тих становищ. **Над вечером румунські війска були приневолені уступити на полудневозахідне передмістє міста Окни.**

„Рівночасно вдарив неприятель на наші становища коло Ґрозешті. Битва триває тут без перерви дальше,

„В околиці Фокшані розпочали Німці вчера рано по довшім бомбардованю сильний наступ по обох сторонах шляху, який веде з Фокшані до Аджуд. В полудне вдало ся їм здобути першу лїнію окопів. **Перед перемагаючою силою неприятеля румунські війска уступили на полудневе передмістє стациї Маразешті".**

ВІЙНА У ФРАНЦІЇ.

Французи розпочали наступ коло Вердену. — 4.000 полонених Німців.

ПАРИЖ, 20. серпня. — Французький ґенеральний штаб доносить:

„На боєвім фронті на північ від Вердену по обох сторонах ріки Мези наші війска розпочали наступ, здобуваючи становища неприятеля на 11-милевім фронті і посуваючи ся два кільометри наперед.

„На лївім березї наші війска заняли ліс Авокур, два горбки „Мертвого Чоловіка", ліс Круків і місцевість Кіміє.

„На правім березї ріки наші війска здобули гірське пасмо Талю, Шам, Шамневіль та горбки 344 і 240.

„Число нераненних полонених Німців виносить поверх 4.000".

Дальші успіхи Французів під Верденом. — Поверх 5.000 полонених.

ПАРИЖ, 21. серпня. — Французький ґенеральний штаб доносить:

„На боєвім фронті під Верденом битва в многих місцях триває ще дальше і всюди розвиваєть ся успішно в нашу користь.

„На лївім березї Мези наші війска заняли знова ряд нових важних становищ, а також село Реневіль.

„На правім березї ріки взяли наші війска приступом село Самонє враз з доокоЛичними ровами і окопами. Всї протинапади Німців відбито.

„Число Німців, полонених в дотеперішній битві під Верденом, виносить поверх 5.000, між ними 116 офіцирів".

—o—

Хінці мають вислати 30,000 війска на поміч Франції.

ПЕКІНҐ, 20. серпня. — Головний командант хінських війск, ген. Ханґ-Хун-Ям, зажадав телєґрафічно від хінського президента, щоби **безпроволочно вислати до Франції 30.000 війска, щоби взяти участь в боротьбі проти Німців.**

Французькі часописи взивають Японію, щоби дала оружну поміч Росії.

ПАРИЖ, 21. серпня. — Французькі часописи, обговорюючи справу оружної помочи Злучених Держав для аліянтів, підносять також конечність, щоби й Японія взяла у війнї чинну участь, даючи відповідну поміч аліянтам в Европі.

Часопись „Матен" взиває Японію, щоби вона дала поміч Росії, висилаючи свої вправлені війска на східний боєвий фронт, або щоби вона вислала бодай свої війска на Сибір і увільнила російські війска, які стоять ґарнізонами по містах Сибіри.

Французькі часописи підносять притім, що сибірська зелїзниця під управою американських інжинірів буде всилї сповнити сю задачу.

В РОСІЇ.

Надзвичайні національні збори в Москві будуть довірочні.

МОСКВА, 21. серпня. — **Наради „надзвичайних національних зборів", які відбудуть ся в Москві в днях від 25. до 27. серпня, будуть замкнені для загалу. Лише для членів заграничних посольств будуть зарезервовані місця.**

Наради будуть відбувати ся в театрі. Перший день нарад є призначений на звіти членів кабінету. Другого дня будуть промовляти представники ріжних політичних груп.

Дотепер запрошено около 1.500 осіб до співучасти в нарадах.

Непожаданим особам в Росії грозить видалене за границю.

ПЕТРОҐРАД, 21. серпня. — Провізоричне правительство дало повновласть міністрови війни і міністрови для внутрішних справ арештувати особи, яких діяльність є небезпечна для оборони краю, для внутрішного ладу або для свободи, здобутої революцією.

Сї міністерства одержали також повновласть таких людий примусово видалити за границї держави, а на случай непослуху їх увязнити.

Заходить конечність завести диктатуру зелїзниць.

ЛОНДОН, 21. серпня. — **Петроґрадський кореспондент лондонської часописи „Таймс"** згадує у своїм звітї, що Джан Стівенс, відпоручник американської комісії, заявив був, **що великий нелад, який панує на російських зелїзницях, вимагає заведеня на час війни строгої диктатури.**

—o—

Соціялїсти у Фінляндії не приймили на себе утвореня нового кабінету.

ҐЕЛЬЗІНҐФОРС, 21. серпня. — Соціялїстичний сенатор Маннер заявив, що відкинув предложене ґенерал-ґубернатора Стаховича, який поручив йому, щоби він зі своєї партії утворив новий кабінет.

Ґенерал-ґубернатор Стахович зробив відтак сенаторови Маннерови предложене, щоби соціялїсти віднесли ся до провізоричного російського правительства з просьбою, аби воно позволило на скликаня надзвичайного засїданя фінляндського сойму. **Однак сенатор Маннер на те не згодив ся, заявляючи, що давний сойм повинен на підставі закона независимости з дня 18. липня продовжати свої засїданя.**

Ґенерал-ґубернатор Стахович візвав провідника старофінляндської партії, проф. Інґмана, щоби він займив ся утворенєм нового кабінету.

Міжтим всї партії ведуть приготованя до нових загальних виборів, а також і партія соціялїстів, хоч після їх заяви краєвий сойм не є розвязаний.

—o—

Солунь і Монастир в огни.

АТЕНИ, 20. серпня. — **В Солуни вибухнув з незвісних доси причин огонь, який знищив** половину міста. Остаточно вдало ся огонь взяти під контролю. Около 80.000 мешканців лишило ся без даху і у великій нуждї.

З причини бомбардованя Монастиря повстав огонь, який знищив четверту часть міста. Часть населеня усунено з міста.

"SVOBODA" (LIBERTY)
the Ukrainian newspaper
published three times a week: Tuesday, Thursday and Saturday by Ukrainian National Association at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Established 1893.

JOSEPH STETKEWICZ, editor
83 Grand Street, Jersey City, N. J.

ANDREW SAWKA, manager
83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as second-class matter March 30, 1911, at the Post Office at Jersey City, N. J., under the Act of March 3, 1879.

SUBSCRIPTION:	ПЕРЕДПЛАТА:
to United States:	в Злучених Державах:
$2.50 per year	на рік $2.50
$1.25 per 6 months	на пів року $1.25
$1.00 per 4 months	на 4 місяці $1.00
to Jersey City and to foreign countries:	в місті Jersey City і за границю:
$3.25 per year	на рік $3.25
$1.75 per 6 months	на пів року $1.75
$1.00 per 3 months	на 3 місяці $1.00
Single copy 3 cents.	Поодиноке число 3 центи.

За кожду зміну адреси платить ся 5 центів.

Адреса: SVOBODA
83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Всі моні-ордери і чеки треба виписувати на адресу „Svoboda".

При висиланю замовленя належить долучити моні-ордер або чек.

Число телефону 498 Montgomery.

AMERICAN ASSOCIATION OF FOREIGN LANGUAGE NEWSPAPERS MEMBERSHIP LABEL

За всі оголошеня поміщувані в „Свободі" редакція не відповідає. — Рукописий не звертаєть ся.

З біжучої хвилі.

Напружене між Українцями і Поляками доходить майже до кульмінаційної точки. Се напружене слідно головно в границях австрійської монархії, де Українці стикають ся безпосередно з Поляками.

Нині політична боротьба між австрійськими Українцями і Поляками розгоріла ся, як ніколи дотепер. Про ту боротьбу львівське „Діло" пише:

„Події в польськім колі і цілий перебіг польскої квестії повинні наші відвічальні політики слідити з особливою увагою. Полагоджене польської справи, як в Австрії так і взагалі при кінци теперішної війни, мусить доконати ся так, аби ані кусок української землі не війшов у склад Польщі, аби дефінітивно і безповоротно зліквідувати останки польського пановання на українських землях. До того мусимо стреміти зарівно ми тут, в Австрії, як і наші закордонні брати; для сеї справи мусимо позискати також міжнародну опінію. Словом, мусимо того дїпняти".

Австрійське правительство старало ся полагодити непорозуміня між Українцями і Поляками, однак **Українці рішучо заявили австрійському правительству, що про ніяку згоду між Українцями і Поляками не може бути й мови так довго, як довго правительство не здійснить своїх обітниць; як довго австрійське правительство не признасть українських національних постулятів; як довго не узгляднить жадань і волі українського народу!**

„**Воля українського народу** — пише „Діло" — **є знана. Він домагаєть ся, щоби через злучене українських територій і через утворене з них окремого коронного краю одержати державно-правні услівя господарованя на своїй землї. Лише через утворене українського коронного краю в Австрії правительство сповнить свої обовязки супроти українського народу.**

„Довершене сього постуляту є не лише обовязком правительства супроти Українців, але також услівєм згоди між Українцями і Поляками.

„Лише тоді можуть здійснити ся слова цїсаря про потребу згоди Поляків і Українців. Бо лише тоді, коли український нарід в Австрії признасть ся господарем його відвічної землї, може він погодити ся з її польськими мешканцями. Доки однак Поляки обстають при тім, що українська Галичина має бути частию польського державного організму, доти український нарід не може витягнути до Поляків руки до згоди — на своє поневолене".

Кореспондент лондонської „Дейли Нюс" доносить з Амстердаму, що у мирових приготованях папи Венедикта XV. брав участь український митрополит граф Андрій Шептицький і настоятель закону Єзуїтів, Поляк Лєдуховский, який мешкає в Люзерн, Швайцарія.

Повисше твердженє показуєть ся щось дуже неправдоподібним. Чи се не є підступ, аби мирові кроки папи представити в лихім сьвітлі?...

Мирові змаганя і їх вигляди.

—o—

В останних днях принесли телеграми вісти про мирові змаганя трох ріжних сторін: **соціялїстів, церкви і капіталїстів.**

Говорити вже нині про цілковиту невдачу або про великі надії на успіх тих змагань було би передчасно. Мирові змаганя є тепер в тоцї і про їх вислід рішить доперва будучність.

Дня 9. вересня має розпочати ся міжнародна конференція соціялїстів у Стокгольмі. Як дотепер справи стоять, то зі сторони аліянтів лише одна Росія заявила, що така конференція є пожадана і повинна відбути ся. Якраз з Росії вийшов був проєкт на скликанє міжнародної конференції соціялїстів, а російське правительство ще в останних днях заявило, що аліянти не повинні ставити найменьших перешкод у видачі пашпортів делеґатам на мирову конференцію до Стокгольму. Однак ані Анґлїя ані Франція ані Злучені Держави, здаєть ся, не то що не поділяють гадки російського правительства, але є навіть проти сього настроєні ворожо. Правительства згаданих держав виразно заявили, що скликуванє того рода конференцій вважають під сю пору передчасним і шкідливим. Всї вони згідно відмовили видачі пашпортів соціялїстичним делеґатам на конференцію.

Супроти такого становища аліянтів заходить навіть можливість, що конференція соціялїстів у Стокгольмі зовсїм не відбудеть ся. А коли би до неї остаточно й прийшло, то вона не буде мати такого значіня, як би сього можна було надіяти ся.

Другим не меньше важним мировим змаганєм є мирова нота папи до всїх воюючих держав. В перших днях її оголошеня приписувано їй велике значінє і роблено надії на її успішний вплив. Однак вже в кілька днів опісля дали ся чути півурядові голоси, а передівсїм зі сторони аліянтів, що мирові змаганя папи не є ще на часї. Розпущено навіть вістку, що папа вислав мирову ноту на просьбу Німеччини й Австрії. Очевидно, що серед таких обставин не можна покладати надії, щоби мирова нота папи могла осягнути свою цїль, то є причинити ся до скорого покінченя війни. В найблизших днях воюючі держави дадуть урядову відповідь на ноту папи. І нині майже з певностию можна сказати, що їх відповідь буде виминаюча, коли не зовсїм відмовна.

Приватні вісти зі Швайцарії донесли недавно, що в Ціриху відбув ся зїзд відпоручників капіталїстів та що ведено дебату над справою покінченя війни. О скільки є правди в тій вісти, не знати, бо ніяких урядових звітів про сю справу не було. Треба однак припускати, що капіталїсти може перші зачнуть робити заходи за миром якраз зі страху, щоби не втратити тих зисків, які їм принесла дотеперішна війна. Капіталїсти бачать, що дальша війна їм великої користи вже принести не зможе, бо всї воюючі держави є сильно задовжені і в богато державах наложено вже дуже високі податки на воєнні зиски.

Помимо сильних мирових змагань соціялїстів, капіталїстів і церкви є дуже мала надія на скоре покінченє війни. Нині можна майже з певностию припускати, що війна потриває що найменьше через слїдуючу зиму. На се вказують воєнні приготовленя поодиноких воюючих держав.

Характеристичним обявом є також те, що рівночасно з мировими змаганями шалїють може найстрашнійші битви на всїх майже теренах війни. Великий наступ Італїйців на Трієст, наступ Французів в околиці Вердену, велика битва в Молдавії — все те докази, що воюючі сторони не думають ще про скорий мир. Обі воюючі сторони є під зглядом мілїтарним ще за сильні, щоби котра з них могла в короткім часї віднести рішаючу побіду на поли битви. Коли би дійсно війна мала рішити ся лише на поли битви, то вона може потривати ще не один рік.

БЕРЕЖІТЬ НАШУ ВОЛЮ.

Чи чули ви, селяне-хлібороби, як колись наш батько Тарас Шевченко пророчив:

«Не вмірає наша правда,
Не вмірає воля,
І неситий не виоре
На дні моря поля»!

Ото ж бачите, пророчі слова справдились, встала воля, встала й правда і своім світлом осіяла темряву тяжкоі неволі. Народ довго гнув шию під гнітом царів та чиновників, канати, що зьязували нам руки, натирали рубці, а народ все терпів і терпів. Але всьому є свій кінець; терпець увірвався, бо дуже вже мучили неповинний бідолашний народ, і він росправив зігнуту спину, випростав руки й ноги із колодок та кайданів — і пішов до волі твердою ходою. Царь і його прихлібники міністри не встояли проти народу, царський трон, як трухляве дерево, похитнувся і впав до долу.

Туди і дорога всьому гнилому, непотрібному та шкодливому.

І от замість отих царів та міністрів народ сам взяв в руки поводи і сам став править своім життям, усією Державою. Нове правительство, яке тепер заправляє всією Росією, складається із бувших депутатів до Державноі Думи; воно вибране на час тільки, а не на завше, бо як отара все ж без пастуха не може зостатись, так і держава без правителів.

Своіх справжніх правителів народ вибере на Установчих Зборах (Учредительномъ Собраніи), а поки що матимуть повноту влади теперішні наші правителі, яким ми довіряєм свою долю і яким ми повинні помагати чим тільки можна в трудному ділі управління новою відродженою, вільною Державою.

Установчі Збори (Учредительное Собраніе) вибере не тільки бажаних нам правителів, але видасть також закони про те, який повинен бути лад у всій Державі, які мусять бути в нас порядки. Щоб ви знали, що таке Установчі Збори, то пригадайте собі волосний сход. На цьому сході, що постановлять усією громадою, те вже треба виповнить; на цей сход приходять із усіх сел, що приписані до усіеі волости.

Ото ж такі будуть і Установчі Збори; вони немов волосний сход усіеі Держави Російськоі. Увесь народ вибірає своіх депутатів до цих Установчих Зборів, і ці депутати вже вирішають та видають закони для цілого краю.

Ото ж і селяне пошлють туди своіх депутатів, які будуть стояти за народні інтереси.

Раніше, коли вибірали до Державноі або Государственноі Думи, то селянам трудно було попасти до неі, бо селянських депутатів переціжували, як кажуть, через густе сито на сільських, на волосних, на повітових ще й на губерських виборах. Куди ж тут пройдеш через чотирі загати до тіеі Думи! А до Установчих Зборів усі — чи то буде пан—поміщик, чи то селянин, — посилають просто з місця і до неі, так що селянським виборним нема на шляху до Установчоі Ради ні однієі греблі.

Од Установчих Зборів ми ждемо, що вони видадуть нові закони вільного життя, що вони зрівняють в правах усіх людей і усі народи, і нам, українцям, дадуть змогу автономного, незалежного розвитку.

Так, селяне-хлібороби, прийшов і для нас Великдень, доля наша в наших руках, і треба тільки іі доглядіти як слід.

Треба знати і памьятати, що наші вороги, оті чорносотенці, лихим духом дишуть, і того і ждуть, щоб вихватить у нас ту волю, яку ми здобули. Вони знають, що тепер несила іхня, що ввесь народ, селяне, робітники, салдати стоять за новий лад, за революцію, вони це знають і хотять хитрощами підкоп зробить. От на Великдень у Києві були росклеєні чорносотенні прокламаціі, в яких закликався народ до бунту та жидівського погрому, та й по селах є людці, які тим же духом дишуть і до того ж кличуть народ. Оце й є ті чорносотенці, яким тепер тісно стало, коли народові воля вийшла.

Вони хотять заморочить народ, обдурить його, счинить бійку та різню і таким побитом внести розбрат та безладдя між нас.

А ви ж знаєте, люде добрі, що злодій тільки тоді й краде, коли люди метушаться, покинувши своє добро, отак і ті чорносотенці хотять, счинивши між нами ворожнечу та розбрат, украсти нашу волю, захопити назад ту владу, яку ми у іх одібрали. Не даваймо ж ім морочить себе, ми не темні, ми прозріли і знаєм добре та гаразд, хто наш приятель, а хто ворог лютий; таких людей нові власти повинні арештовувати і брати під сторожу, бо вони зрадники нового ладу і правительства.

Не забувайте також, люде добрі, ще одно. Ворог-войовник стоіть на границі нашоі землі і наводить своі гармати на наш край. Германець та австріяк не покинули ще зброі своєі і можуть знівечить нашу Україну, порити на тій родючій дорогій землі глибокі рови та ями, потолочити хліби, поруйнувати оселі наші, а в кінці відняти саме найдорозше, нашу молоду волю, посадовити нам гнобителя царя, обложити нас тяжкими платіжами. Ото ж, люде добрі, треба це памьятати нам і робити так, щоб цього не сталось. Треба везти увесь зайвий хліб для арміі, треба постачати худобу, коли можна обійтись дома без неі, треба не допустити краю й себе до загибелі.

Коли раніше наші люди йшли на войну, то часто казали: за яке добро, мовляв, я буду битись, кого і що обороняти? Коли б знав, що сімья, діти неголодні будуть дома, що не буде того гніту, що сам терпів, що не будуть здерати з селянина по сім шкур заразом, що селянам будуть права і воля, то тоді б легко було б іти обороняти свою батьківщину, а то з якоі речі?

І в цих словах була правда, хоч гірка, а правда.

Тепер же, люде добрі, ввесь світ узнав, що неволі в нас більше нема, що народ не буде страждати од злиднів невсипущих. Селяне теж уже це добре знають і не буде вже у нас зневіри, та неохоти йти обороняти батьківщину нашу, нашу Украіну, бо ми хочемо жити і не допустимо знущатись над собою, хто б то не був — чи то германець, чи то Австрієц, чи то Турок.

Тому, люде добрі, слідкуйте, щоб не було в нас дезертирів — боягузів, які втекли з фронту або що. Не чесно, не гаразд, злочинно тепер кидати зброю і тікати до дому, щоб ворог сміявся і навздогінці бив і руйнував наш край. Таких дезертирів, люде добрі, ви не допустите держать у своєму гурті на селі, скликайте сход і постановляйте негайно іх вислать до військового начальства, щоб вони не ховались за спину своіх славних товаришів, що вмирають за свободу, щоб вони йшли туди, куди ми всі підемо, коли треба буде, коли ворог схоче потоптати ногами нашу Украіну і нашу волю.

Працюйте ж, селяне-хлібороби, ви силою духу свого бережіть нашу волю.

(Видане Київського Губерниського Земства).

УКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЗЇЗД

6—8 квітня 1917 р.

Повисші стрічки — се урядовий звіт з Українського Національного Зїзду, який ми тут передруковуємо в повнім обсягу з 3. і 4. числа часописи „Вісти з Української Центральної Ради у Києві".

Перший день — 6. квітня.

Зїзд відчинено в 2-ій годині дня промовою Голови У. Ц. Р., проф. М. Грушевського. Короткий зміст її:

„Іменем Центр. Укр. Ради маю честь привитати перший Національний Зїзд визволеної України. Ми розуміли, як трудно в сучасних обставинах було прибути сюди. З тим більшою вдячностию я витаю вас, що прибули ви численно на Зїзд. Прибули, щоби висловити гадку зорґанізованої людности укр. народу, виявити і обміняти ся думками про дальший напрям діяльности щодо національного будівництва. Щире признанє та подяка вам за сей труд.

„Обставини такого рода примусили як найскорше скликати сей Зїзд. Укр. Ц. Рада заснувала ся з перших днів революції, поновлялась неустанно, до неї надходили заяви з ріжних кінців Української Землї з признанєм Ц. У. Р. як представника українського народу. Але є необхідно вкупі з зібраними представниками завершити реорґанізацію Ради, порозуміти ся про дальший напрям діяльности, надати їй національну форму. Велике число прибувших улекшить сю роботу".

Далї промовець з вдячностию згадує тих салдатів-Українців, що стали на чолї революції у Петроґраді і Збори за покликом промовця шумно витають: „Слава". Представників салдатів, тов. Овдієнка та Гайдая, запрошено у склад президії Зїзду.

Далї професор згадує тих борців, що полягли в боротьбі за визволенє України і Збори побожно співають тричи „Вічная память".

Оголошуєть ся програма сьогоднїшних зборів та починають ся вибори президії за пропозицією промовця. Вибрано за голову Зїзду п. Ерастова, яко представника Кубанї, нащадків Запорожського війска; від салдатів петроґрадського ґарнізону висше згаданих товаришів Овдієнка та Гайдая; від салдатів київського ґарнізону — полковника Глинського та салдата Колоса; від селянства — Барановського та п. Єфремова; від зорґанізованого робітництва — п. В. Винниченка; від інтелїґенції — п. Ор. Левицького та барона Штейгеля; від духовенства — о. Погоріла. За ґенерального секретаря Зїзду — п. П. Богацького.

Почесним Головою Збори вибрали одноголосно проф М. С. Грушевського.

На пропозицію члена Київського Повітового Земства, п. Гульбенка, помянути борців за Українську Землю, Збори відповіли урочисто величним співом — „Як умру, то поховайте".

Тут ще Голова Ц. У Р. оголосив, що прибув на Збори представник чорноморської фльоти, матроз Пилишенко з воєнного корабля „Синоп". Його також запрошено в склад президії і він відповів на се привитанєм від Українців чорноморської фльоти та посьвідчив, що всї вони дали слово підтримувати українські інтереси активно...

Голова Зїзду, п. Ерастов, відчиняє роботу Зїзду, давши слово докладчикови (референтови) п. Д. Дорошенкови, котрий виголосив реферат про „Державне право і федеративні змаганя на Україні".

Вслїд за тим прочитали рефеарти п. Шульгин та п. Матушевський на теми: 1) „Федералїзм. Домоганя демократичної Російської Републики" і 2) „Автономія широка і обмежена, національно-територіяльна і національна. Домаганя широкої національно-територіяльної автономії України. Права національних меньшостий і їх забезпечене". Реферати сї будуть надруковані пізнійше.

Референти були нагороджені голосними оплесками та вигуком „Славно!" По прочитаню рефератів зроблено перерву до 7-мої години вечера.

У вечір робота Зїзду розпочалась о 8. годині. Тих пять годин було заповнено промовами з приводу прочитаних рефератів у день. На початку дебат загальним голосованєм було обмежено промовців лише 5-ма хвилинами.

Промовляло лише 23 ораторів. Дальший запис промовців припинено. Перший говорив п. Ф. Коломийченко з Москви. Його промову перервав величний момент: від Збору Селянської Спілки внесено прапор з портретом Т. Г. Шевченка з написом „Слава Невмирущому Кобзареви". Збори враз встали та проспівали „Як умру, то поховайте".

Заразом було внесено пропозицію збору Селянської Спілки поставити памятник Т. Шевченкови у Миколаєвськім садку проти унїверситету, на місци памятника цареви Миколї І.

Далї промовляли: п. Грищинський — з Катеринославщини: п. Любинський М. — представник київського унїверситету; п. Ковалевський М. — делеґат Центр. К. Укр. П. С.-Р.; п. Туркало — представник студен. Громади міста Томска; п. Чеховський — делеґат С. Д. Р. П. міста Одеси; др. Луценко — від Одеського Керовнич. Укр. Ком.; п. Гордієвський — від Одес. Тов. „Українська Хата"; п. Сїдлецький — від Українців римо-католицького визнаня; п. Брояківський — від Т-ва „Просьвіта" в Миколаєві; п. Чопівський — Т-ва „Праця"; п. Зайців, член національної Ради в Петроґраді; п. Мицюк — від Громади міста Середина Буда на Чернигівщинї; салдат Дорошенко — від української орґанїзації Київського Військового Округа на фронті; п. Мельник — делеґат Щировецького відділу Укр. Селянської Спілки (на Поділю); п. Довженко—від Московських Орґаніз. Укр. С. Д. Р. П.; салдат Череватий—від Юрківської Селянської Громади на Київщині; п. Левитський — від Елисаветградської Укр. Громади; салдат Овдієнко — від Укр. Петроґрадської Ради салдатських та робітничих депутатів; п. Орел — від Ростовської над Доном української орґанізації; п. Касян — від робітників на Харківщині; п. Нечаївська — від Київського Комерц. Інститута та від укр. жінок; п. Павелко — від віча міста Пирятина; др. Павловський — від Катеринославського Обєднаного укр. Комітету; п. Приходько — від т-ва „Просьвіта".

Перед промовою д-ра Луценка вступила позачергова заява п. Міхновського, голови т-ва ім. Павла Полуботка, про згоду п. Головнокомандуючого на заснованє у Києві одної бриґади укр. війска, а п. військового міністра п. Ґучкова, про згоду на засноване двох бриґад, а при можности і більшої військової части. Сю заяву Збори зустріли гучними оплесками.

По скінченю дебат за пропозицією проф. Грушевського було прочитано текст такої пропозиції, котра за дрібними поправками була одноголосно принята.

Резолюції першого дня Національного Зїзду.

1. Згідно з історичними традиціями і сучасними реальними потребами українського народу Зїзд вважає, що тільки широка національно-територіяльна автономія України забезпечить потреби нашого народу і всїх инших народностий, котрі живуть на українській землї.

2. Що той автономний устрій України, а також і инших автономних країн Росії мати-муть повні ґарантії у федеративнім ладї.

3. Тому єдиною відповідною формою державного устрою Зїзд вважає федеративну й демократичну републику російську,

4. а одним з головних принципів української автономії — повне забезпеченє прав національних меньшостий, які живуть на Україні.

Збори зачинено о 1-шій годині в ночи.

—o—

Другий день — 7. квітня.

Збори відчинено в половині 12. год. доповненєм президії. Вибрано п. Чеховського від міста Одеси, п. Росторгуєва від Харкова і п. Крупського від кронштадської фльоти. Програмою першої половини дня оголошено читанє рефератів про нашу національну тактику та виголошенє привитань депутацій від громадських орґанізацій та установ і національних ґруп не-українських.

Після того вислухано попереджене почесного Голови Зїзду, проф. Грушевського, про потребу вести роботу зїзду в дїловім тонї та уникати мітинґового тону, в який упали деякі оратори попереднього дня.

Далї слово мав п. Ткаченко, котрий прочитав реферат про „Основні підстави орґанізації української автономії", п. Крижановський — про „Спосіб і порядок фактичного твореня автономії України і відносини її до російських Установчих Зборів", та п. Садовський — про ґеоґрафічні та статистичні дані, з котрими належить рахувати ся при твореню національно-територіяльної автономії України.

Після короткої перерви секретар Зїзду оголосив частину привитань від українських громад, орґанізацій та гуртків. Сих привитань зібралось поверх 350 і вони будуть оголошені в збірнику, присьвяченім нашому першому Зїздови. Низше подають ся тільки деякі з них.

Привитаня представників не-українських громадських орґанізацій, установ та національностий розпочались привитанєм п. Страдомського, яко голови міського Виконавчого Комітету; його заступника, голови Київського Комітету партії Народної Свободи, Григоровича-Барського; члена Комітету д-ра Фрумина; полковника Матяшевича — від Ради офіцирських та салдатських депутатів київського ґарнізону; п. Пожарського — від Ґуберніяльного земства; п. Корольова — від Ґуб. Викочавчого Комітету; п. Суковкіна — Ґуберніяльного Комісара, яко представника Тимчасового Уряду.

Промова Ґуберніяльного Комісара, М. А. Суковкіна.

Граждане отнынѣ свободной **Украины**, позвольте мнѣ, **какъ** представителю Временного Правительства, привѣтствовать укр. Нац. Съѣздъ. Мнѣ жаль, что я не могу сдѣлать это на укр. языкѣ, но я **слишкомъ цѣню Вашъ прекрасный, пѣвучій языкъ, для того чтобы портить его неумѣлою своею рѣчью и потому разрѣшите обратиться къ Вамъ по-великорусски.**

Временное Правительство за непродолжительное время своего существованія уже достаточно ясно опредѣлило свое отношеніе къ укрѣпленію имъ демократическаго строя, который, конечно, единственно возможенъ на пространствѣ всей страны; оно также совершенно опредѣленно высказалось по вопросу объ обезпеченіи свободы самоуправленія національностей. **Поэтому Временное Правительство не можетъ не считаться съ голосомъ организованнаго украинскаго общественнаго мнѣнія.**

Вы, граждане собравшіеся здѣсь, являетесь представителями этого общественнаго мнѣнія и голосъ Вашъ смѣло прозвучитъ по всѣмъ вопросамъ, которые интересуютъ всю Украину.

Уже теперь укр. народъ въ Кіевщинѣ, когда ему дана была возможность свободно высказаться въ такомъ громадномъ большинствѣ, какое ему по праву принадлежитъ на Кіевской землѣ, выдвинулъ своимъ представителемъ въ числѣ прочихъ общественныхъ организацій и членовъ губернскаго Исполнительнаго Комитета, которые помагаютъ мнѣ въ переустройствѣ Кіевщины на новыхъ началахъ свободы и права. Большинство этихъ незамѣнимыхъ мнѣ помощниковъ сидятъ въ Вашихъ рядахъ и они могутъ подѣлиться съ Вами тѣмъ, насколько начала мѣстного народнаго самоопредѣленія нами совмѣстно вырабатываемыя отличны отъ стараго земскаго строя, каковыя народъ давно переросъ и которыя постепенно отваливаются какъ старая шелуха. Могу прибавить, что по этимъ жгучимъ вопросамъ мѣстной жизни у насъ бываетъ горячій обмѣнъ мыслей, но разногласій до сего времени не было

ни одного. Не будеть также несогласія по вопросамъ болѣе сложнаго государственнаго строительства между украинскимъ народомъ и Временнымъ Правительствомъ. **Украинскій народъ, столь долгіе годы не имѣвши возможности поднять свой голосъ для выраженія своихъ нуждъ и предъявленія своихъ требованій, теперь не только можетъ, но долженъ высказать твердо и опредѣленно, какъ онъ мыслить мѣстное самоуправленіе, какого онъ желаетъ политическаго устройства для всей Украины.** Къ этому голосу Временное Правительство чутко прислушивается. **Въ этомъ вопросѣ украинскому народу и только ему одному принадлежитъ первое слово.**

Не за горами то Учредительное Собраніе, къ которому Временное Правительство бережливо ведетъ свободный народъ и ему будетъ принадлежать послѣдное слово для окончательнаго закрѣпленія государственнаго строя, но если послѣдное слово принадлежитъ Учредительному Собранію всѣми нами одинаково ожидаемому, которому всѣ мы безпрекословно подчинимся, то повѣрьте **первое слово принадлежитъ Вамъ, представители украинскаго народа.**

Вы здѣсь на украинскомъ своемъ національномъ Съѣздѣ обсудите все съ тою мудростью и государственнымъ смысломъ, какимъ всегда отличался украинскій народъ и разнесете свои постановленія по всему лицу великой Украины, дабы во всеоружіи встрѣтить тотъ счастливый мигъ, когда раздастся первый благовѣстъ о созывѣ Учредительнаго Собранія. Мнѣ же какъ представителю Временнаго Правительства остается лишь низко Вамъ поклониться и просить всемѣрно поддержать это правительство, дабы оно могло безболѣзненно довести страну до этого счастливого момента.

Нехай живе український народ!

Нехай живе Вільна Україна вкупі з Вільною Росією!

На сю промову голова Центральної Ради відповів при кінци:

„Я сподіваю ся, що висловлю гадки не тільки Центральної Ради, а й всього зібраня, коли заявлю, що воно з почутєм глибокого вдоволеня вислухало заяву п. Ґуберніяльного Комісара яко представника Тимчасового Правительства, що се правительство в першу чергу буде рахувати ся з голосом зорганізованого українського громадянства в справах організації української землї на нових підставах. Зі свого боку, я певний, можу заявити від усіх нас, що ми зі своеї сторони готові всемірно підтримувати Тимчасове Правительство, в тім переконаню, що ми будемо йти рука в руку з ним в справі укріпленя нового свобідного демократичного ладу і в твореню підстав нової організації України".

Звертаючи ся до Зїзду, Голова Цен. Ради запитав: „Чи згода на се? Чи доручаєте п. Ґуберніяльному Комісарови передати таку нашу заяву Тимчасовому Урядови?" Зїзд відповідає однодушно: „Згода! Згода!"...

По промові Ґуберніяльного Комісара Голова Цен. Ради просить його заняти місце в президії. Наступають промови инших делегатів: П. Клячкіна від російського Т-ва охорони жінок; п. Прілежаєв — від Київ. Ком. партії С.-Р.; П. Синицька — від рос. Т-ва Жіночого зібраня; п. Баткіс — від Коаліційної Ради Київ. Студенства; п. Кяган — від Єврейської Соціялїстичної Робітничої Партії; п. Куліш — від Польського Соціялїстичного Гуртка у Києві; п. Франц — від чесько-словацького війска на фронті; п. Романченко — від Ради Робітничих Депутатів та представника Армії та Фльоти міста Одеси; п. Чайка — від укр. секції Київ. Ради салдатських та офіцирських депутатів; п. Волошиновський — від Київ-го Виконавчого Комітету польських організацій; п. Биховський — від Ради Обєднаних Єврейських Організацій міста Києва; п. Вондрак — яко голова союза чесько-словацьких товариств; п. Коіова — від Київ. Грузинських організацій; п. Шаповал — від Київ. Повітового Земства та учительства Київськ. повіту; п. Ситник — представник робітників гутянського заводу і знарядних майстерень; від демократичного гуртка Єврейських вчителів; від Батуринського Євр. гуртка; від лотиських, естонських громадських організацій.

Представники не-українських організацій по більшости промовляли на своїй рідній мові, а промови, незрозумілі зібраним, Секретар Зїзду читав потім у перекладі на українську мову.

Після перерви вечірне засїдане починаєть ся о 7. годині промовою представника Ради Робітничих Депутатів, п. Незлобіна, котрого збори чекали особливо чути після необережних погроз українству „штыками" на передодні зїзду.

Братя украинцы! — говорив п. Незлобін. — Надъ народами, населяющими нашу великую страну, засіяло солнце Свободы, для всѣхъ одинаково свѣтлое, для всѣхъ одинаково теплое. Полоса прозябанія отошла въ область прошлаго, началась эра возрожденія; **возрождается къ національной жизни и Украина. Я привѣтствую это возрожденіе.** Вы съѣхались, чтобы обработать и отчасти создать тотъ матеріялъ, изъ котораго отнынѣ будетъ строиться жизнь. **Кіев. Совѣтъ Раб. Деп. горячо привѣтствуетъ Васъ и желаетъ успѣха въ Вашей творческой работѣ.**

Дїлова робота Зїзду починаєть ся виголошенем реферату п. Понятенком на тему „Заступництво інтересів національних меньшостий", та докладом салдата Колоса про „Конкретні українські домаганя до Тимчасового Уряду". Починають ся дебати з приводу вислуханого реферату та докладу. Слово бере поручник Міхновський, який підносить потребу досягнути два головні завданя: а) гуртоване салдатів і б) утворене власного війска. Далї слово мають: п. Чеховський; п. Лаврентєв з Петрограду; п. Копилко з золотоношського повіту, що прочитав постанову місцевої громади; п. Луценко; пані Терещенкова, що пропонує післати на фронт привитаня салдатам; **п. Поліщук, що витає Зїзд в імени Галичини;** п. Крупський, що знайомить з постановою салдатів-Українців балтійської фльоти та кронштадської „Просьвіти"; п. Донець, салдат з фронту; п. Харченко, що витає Зїзд від салдатів-Українців кексгольмського полку; п. Шемет; п. Товкач; п. Григорєв, п. Лисичук, п. Дорошенко; п. Чопківський від військового клюбу у Москві.

Серед дебат на помості серед президії зявляеть ся **уманський епископ Дмитро,** котрий на українській мові сказав таке привитане Зїздови:

„Від щирого серця витаю перший національний Зїзд. Ніхто мене на се не вибирав, ніхто сюди мене не посилав, а післало тее серце, що дала мені матір Україна. Воно її щиро любить і дуже бажає, щоби ті, хто працює на матір, працювали з Богом.

„Хай же її велику працю Бог благословляє, добро їм посилає і з ними вік живе".

Привитане складає також і пані Черниш в імени „Лиги Защиты дѣтства".

Опісля п. Шульгин робить позачергову заяву в імени д. Єфремова, Матушевського, свого і инших про те, що відновляеть ся Радикально-Демократична партія.

Голова Нац. Зїзду пропонує вислухати доклад секретаря Цен. Укр. Ради, п. С. Веселовського, про історію твореня Цен. Ради та її діяльність. По переслуханю того проф. М. Грушевський сповіщає про затверджене тимч. Урядом п. Д. Дорошенка комісаром Галичини і Буковини. Зїзд з радостию приймає сей факт яко приклад того, о скільки Уряд рахуєть ся з голосом зорганізованого українства, котре в особі Укр. Ц. Ради виставило п. Дорошенка кандидатом на сю посаду. Нарешті голова Ц. Ради зясовує, о скільки важно, щоби Ц. Рада була дійсним представником всіх верств і місцевостий української людности, і як повинні пройти вибори до неї.

Цілоденна робота закінчуєть ся прийнятем таких резолюцій:

Резолюції другого дня Національного Зїзду.

1. Укр. Нац. Зїзд, признаючи за російськими Установчими Зборами право санкції нового державного ладу Росії, в тім і автономії України, і федеративного устрою російської републики, вважає одначе, що до скликаня російських Установчих Зборів прихильники нового ладу на Україні не можуть зістати ся пасивними, але в порозуміню з меньшими народностями України мають негайно творити підстави її автономного житя.

2. Укр. Зїзд, ідучи на зустріч бажаням Тимчасового Правительства щодо організації і обєднаня громадських сил, признає негайною потребою організацію Краєвої Ради (Областнаго Совѣта) з представників українських країв і міст, народностий і громадських верств, до чого ініціятиву повинна взяти „Українська Центральна Рада".

3. Укр. Зїзд, визнаючи право всіх націй на політичне самоопреділене, вважає: а) що кордони між державами повинні бути встановлені згідно з волею пограничної людности; б) що для забезпеченя того є необхідно, щоби були допущені на мирову конференцію крім представників воюючих держав і представники тих народів, на теріторії яких відбуваєть ся війна, в тім і України.

Яко додаток до 4 резолюції першого дня приймаєть ся:

Зїзд визнає необхідним, щоби в тих країнах федеративної Російської Републики, в яких український нарід складає меньшість людности, українському народови були забезпечені права меньшости на таких же умовах, на яких на Україні забезпечують ся права меньшости не-Українців.

(Конець буде)

Володимир Сиротенко.

СВИНІ.

В город мій занадилась сита свиня.
Ходила і рила там кождого дня.
Виходжу й дивлюсь я — лихая година!
Зруйнована всяка живая рослина.
Усе перерите, потоптане, змяте, —
Таке уже кодло свиняче прокляте.
І зразу на думку приходить мені,
Щоб зад перебити поганій свині.
Та того заміру сповнить я не міг, —
Шкода було збавить свинячий берліг:
В нім поросята лежали малі,
Не вміли ще добре й ходить по землї;
За віщо-ж було їх невинних карать?
І став я про тее зовсім забувать.
Аж ось я по роцї до городу йду
І бачу там знову ще гіршу біду, —
Пропала безслїдно вся праця моя!
І тут же на диво довідав ся я,
Що то було вчинком лиш тих поросят,
Котрих не хотів я з жалю покарать.
І став готовити я кару для них...
І знов шкода було вбивати живих.
І тут я придумав другую роботу:
Каблучки зробив я із товстого дроту
І кождому в рило одну застромив, —
Зробив те все мовчки, як знав я і вмів.
І що-ж? Уже місця не було тій шкоді
І все зеленіє у моїм городї.

Отак, вибачайте, і серед людий
Богато є в сьвіті шкідливих свиний.
І шкода їх бити, як підлих щенят...
Їх требаб спиняти, як тих поросят.

Берлін, Н. Г., 4. серпня 1917.

„ЗОРЯ НОВОГО ЖИТЯ".

Наші аматорські кружки вже здавна відчувають недостачу таких театральних штук, які мали би можливо найліпше поводжене серед тутешного українського громадянства. Тут мова не так про якісь зиски матеріяльні, як радше про успіхи моральні, бо всякі театральні вистави по наших громадах повинні мати за ціль: уморальняти і осьвідомлювати наш загал.

Маючи на увазі моральне, духове добро української суспільности в Америці, наша „Свобода" видала сими днями нову, ще тут незнану театральну штуку, п. з. **„Зоря нового житя".** Є се дуже поважна і дуже поучаюча комедія в чотирох діях, яку написав звісний на Україні письменник, **А. Ф. Кащенко.**

Перша дія сеї комедії відбуваєть ся на селї, в Полтавщині, а три останні — у Києві. Подаємо тут коротенький зміст сеї штуки:

Богатий український поміщик, Карпо Баглай, повернувши на Україну із засланя з Сибіри, взяв собі на виховане кількалітного хлопця, Василя, що був сином селянина, Панаса Титаренка. Того то Василя Титаренка Баглай післав у висші школи в тій цїли, щоби він міг стати на службу свому рідному народови. Баглай є з переконаня дуже щирий і дуже завзятий Українець і любов до України він защепив у серце свого вихованця.

Сусід Василевого батька, пяниця Трохим, мав доньку Марусю, котра була дуже охоча до науки. Сю охоту Марусї до осьвіти використав Василь (ще як був у сільській школї) і навчив її письма. Вона була йому за се дуже вдячна і називала його з гордостию своїм учителем.

Коли Василь і Маруся підросли, між ними вивязала ся щира любов — і тут починаєть ся гірке лихо для Марусї, яке тягнеть ся аж до самого кінця штуки. Вихованець Василя, Баглай, дуже поважав Марусю і через те розказав їй свої пляни щодо Василя. Амбітна Маруся занадто любила свого „учителя", щоби перепиняти йому в його будучій карієрі, і тому втікла в ночи з дому. „Я мушу — казала вона — се зробити на користь Василеви і рідному краєви".

Минуло пять років. Василь учив ся пильно і став лікарем, але за весь той час він побивав ся страшенно за Марусею і шукав за нею по всіх усюдах. Аж при кінци пятого року молодий доктор знайшов свою товаришку з діточих літ — знайшов її яко служницю у тих панів, до котрих він иноді заходив у гості.

Характери 13-ти осіб (8 мущин і 5 женщин), які виступають у тій комедії, п. Кащенко змалював дуже гарно. На сцені видно як на долони „роботу" тих панів, що відбили ся від свого безталанного народу, і змаганя тих щирих народолюбців, які працюють для піддвигненя селянських мас. Ціле се представлене нагадує дуже теперішні події в Росії, бо старий козарлюга Баглай діждав ся таки того, що на Україні „зійшла зоря нового житя" — настала воля рідної мови, воля нашої літератури, нашої народної осьвіти... самовлада рідного краю.

Ще треба зазначити, що „Зоря нового житя" написана дуже популярно і чистою народною мовою. Нема тут ніяких незрозумілих слів і нема таких трудних річий, яких наші пересічні аматори не могли би відіграти. Хто любить наш простий нарід, хто вірить, що фундаментом нашої будучої народної будівлї є стан селянський, хліборобський, — той по прочитаню сеї гарної штуки буде мати повне вдоволене свого духа і серця.

Книжочка видрукувана на тривалім папери, друк читкий, виразний, а ціна, вже з почтовою пересилкою, 30 центів.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ.

В сій рубриці поміщуйте слідуючі оголошеня: Коли хочете віднайти своїх свояків, краянів або товаришів.—Коли шукаєте занятя.—Коли бажаєте, щоб хтось доніс Вам, де іде добре робота.—Коли потребуєте аґентів до поширеня Вашого бизнесу.—Коли потребуєте робітників до праці в бучерні, ґросерні, готели або на фарму.—Коли шукаєте спільників до бизнесу.—Коли шукаєте дякоучителїв і учителїв музики.—Коли маєте хату або фарму на продаж.—Коли маєте хату або фарму до винайму.—Коли маєте на продаж якісь річи.—Коли пошукуєте людий на мешканє з харчом.—Коли продаєте свій бизнес або хочете купити чи обмінятись з ким.—Коли хочете подати свою адресу або бизнес до публичного відома.

АМЕРИКАНСЬКІ ВІСТИ.

Президент проти побору жонатих до війска.

Між президентом Вілсоном і ґенералом Кравдером прийшло до непорозуміня. в справі побору жонатих до війска. Кравдер обстоює за тим, аби до війска брати всіх жонатих, які не мають важнійших причин до увільненя від військової служби. Значить, брати тих, які не мають дітий, а мають жінку, яка сама може на себе заробити.

Президент Вілсон противить ся такому плянови, кажучи, що вже жонатий стан управняє мущину бути увільненим від війска.

Сенатор Вікс з Массачусетс писав до президента лист, в якім просив, аби жонатих не брати до війска, а натомісць брати нежонатих чужинців. На се президент відповів, що з першою пропозицією вповні годить ся, а щодо другої, то її рішить кабінет.

Другий асентирунок установлено на 1. січня 1918.

Департамент війни постановив, що з днем 1. січня 1918 року пічнеть ся другий асентирунок до нової американської армії, яка має числити 750.000 жовнірів.

Форд за війною.

Американський автомобілевий король, Генри Форд з Дітройт, Міш., який рік тому висилав до Европи мирову експедицію, заявив ся тепер за війною аж до розгрому німецького мілітаризму. Він заявив також, що буде просити правительство, аби робітників у його фабриках увільнено від військової служби, бо того вимагає війна.

Добра „екзецирка".

Сьвідомі Українці наликують, де тільки можуть, наш загал, аби гуртував ся в своїх рідних орґанізаціях, а тримав ся осторонь від орґанізацій чужих, нашому народови ворожих. Та сі поклики не всюди мають бажаний успіх. От у нас, в Ютіка, Н. Й., кількох Українців записали ся до польської орґанізації. Одного з них Поляки зробили навіть „старшим" в польських уланах. Одного разу я завважав, як той хрунь екзецирував тими уланами. По екзецирці Поляки стали його за щось-там дуже ганьбити і прозивати, а нарешті набили, що ся влізло. Жаль мені того чоловіка, але я про нього не можу сказати инакше, як: котюзі по заслузі! — Лука Гарматюк.

Упадок цареславної ґазети.

Виходяча в Ню Йорку денна чорносотенна „Русская Земля" повідомляє, що вже кінчить свій період щоденного житя, а відтепер буде виходити раз на тиждень. Се наслідки революції.

Українці винахідниками.

В останних часах слідна між американськими Українцями охота до праці на поли винаходів. Два Українці з Ню Йорку, пп. Е. Томашевський і Р. Проців, одержали патент на так званий „Автоматік Левелінґ Дівайз". Число патенту є 1,235.259, з дня 31. липня 1917 року. Винахід опатентовано за посередництвом „Амерікен Юропіен Патент Офіс" в Ню Йорку. Винахід відносить ся до корабельного стола. Коли корабель перехиляєть ся на одну сторону, то стіл стоїть горизонтально і не подаєть ся на боки.

Арешт визначного Німця.

В Ню Йорку арештовано Німця Фіке, бувшого представника німецької корабельної спілки. Фіке мешкав на Стейтен Айленд, у краснім домі, з горішних вікон котрого можна було знаменито обсервувати рух кораблів, відїзджаючих з Ню Йорку до Европи. Підозрівають його, що він власне в останних часах занимав ся тою роботою, і давав до Берліна знати про корабельний рух. Разом з ним арештовано богато инших Німців. Сподівають ся, що при помочи сього арештованя властям удасть ся відкрити німецьку шпиґунську орґанізацію.

Фіке є близким приятелем капітана німецької підводної лодки „Дайтшлянд", Кеніґа, який був два рази в Америці.

Конференція в справі независимої Польщі.

З Вашінґтону доносять, що з початком вересня б. р. в Ню Йорку або Вашінґтоні відбудеть ся політична конференція американських Поляків, яка має пояснити становище тутешних Поляків супроти справи злученої і независимої Польщі.

„Курієр Католіцкі" потверджує сю вість, але від себе додає, що конференція не відбудеть ся ще зараз, а то з причини, що Злучені Держави приготовляють ся до війни і се може причинити ся до того, що американська суспільність не звернула би на Поляків спеціяльної уваги.

СТАРОКРАЄВІ ВІСТИ.

Холмщани жадають злуки з Україною.

Жовнїри і офіцири, родом з Холмщини і Полїся, ухвалили резолюцію про долю Холмщини, жадаючи, аби повіти: холмський, володавський, грушівський, томашівський, білгорайський, константинівський, більський, замістський і красноставський, які є заселені Українцями, цілком злучити і нерозривно звязати з Україною.

Архив митрополита Шептицького.

Перед своїм відїздом з Росії митрополит Шептицький звернув ся до тодїшного премієра, князя Львова, з просьбою видати йому його архив, забраний у нього і тепер переховуваний в академії наук.

Премієр Львов відповів митрополитови, що під теперішну хвилю він не уважає за відповідне сповнити його просьбу, однак дав Шептицькому запевнене, що весь його архив буде йому звернений по війні.

Амнестія Маркова і Куриловича.

Віденський „Фремденблят" доносить, що 3. липня б. р. в австрійськім парляменті премієр Зайдлєр прочитав амнестію, яка має освободити між иншими також галицьких кацапських послів Маркова і Куриловича. Инші ґазети подають, що для Маркова треба окремого помилуваня.

ЗАГАЛЬНІ ВІСТИ.

Ще один поличник для Поляків.

Білоруський національний комітет в Мінску видав маніфест, в якім бажає, аби Росію побудувати на федеративно-демократичних републиканських основах, надаючи рівночасно автономію для Білоруси.

Комітет назвав провокаторами тих людий, які пропаґують злуку Білоруси з Польщею.

Жаданя всеросійського зїзду духовенства.

„Рєчь" доносить, що всеросійський зїзд духовенства, зібраний 20. червня б. р. в Петроґраді, заявив, що церкви від держави не можна відлучити, а можна лише оголосити свободу віри. Православє повинно фіґурувати понад всї віроісповіданя. Голова держави і міністер віроісповідань повинні бути православними. Церковні маєтки мають дальше належати до церкви.

Проф. Масарик провізоричним диктатором Чехії.

Шікаґовська чеська часопись „Сворност" подає за петроґрадським „Новим Временем" вістку, що російське тимчасове правительство іменувало чеського професора Масарика провізоричним диктатором і володітелем Чехії. Чеський революційний комітет у Франції буде творити чеський кабінет Масарика.

Професор Масарик перебуває тепер у Петроґраді.

З австрійського парляменту.

Австрійський парлямент ухвалив резолюцію чеських послів, аби всї промови, виголошені в парляменті, були втягнені до протоколу в такій мові, в якій їх виголошено. Практично ся ухвала спонукає правительство покликати 60 нових секретарів до парляменту, однак моральна користь з того дуже велика.

Віденська преса страшно обурена на німецьких послів. Називає їх лїнюхами і здезорґанізованою масою за те, що ни допустили до побіди Чехів у парляменті. Одного лише дня в парляменті було неприсутних 30 німецьких послів.

Голод отвирає угорські арешти.

З причини браку споживних продуктів угорський міністер справедливости видав розпоряджене випустити всїх арештантів, які були засуджені найбільше на два роки кари. Також і ті, які є засуджені на більше лїт, можуть бути випущені, коли згодять ся відійти зараз на фронт.

Румунська преса а німецька контрибуція на Румунію.

Про наложену недавно Німеччиною 250-міліонову контрибуцію на заняті части Румунії, румунська преса в Ясах пише:

„Тоді, коли всі держави годять ся з рішенем російської демократії відказати ся від анексій і контрибуцій, Німеччина накладає контрибуцію на здобуту нею слабу державу, щоби ще до сього розгрому витягнути з неї всі сили".

Паперові гроші в Портуґалії.

Урядова часопись портуґальського правительства доносить, що небаром всі срібні і мідяні гроші в Портуґалії здержить ся, а в курс пустить ся паперові банкноти.

ПЕРЕПИСКА РЕДАКЦІЇ.

М. Л., Зейнсвіл, О. — Як Ви не є тутешним горожанином, то Вас до війска взяти не можуть. Се Ви повинні заявити перед асентирунковою комісією, коли Вас перед неї покличуть.

О. Д., Міннеаполіс, Мінн. — Як не маєте жадних американських паперів, то Вас до війска не возьмуть.

Читачі „Свободи", Україна, Н. Д. — Замісць давати нам недорічні науки, лїпше було написати відповідне спростоване тої дописи, яка Вам не подобала ся. Як Вам здаєть ся, що безпідставною лайкою і дїточими погрозами зможете дістати для себе „сатисфакцію", то — шукайте собі її...

І. П., Оліен, Н. Й. — Дістали і помістимо пізнїйше. Будьте терпеливі.

Т. і Ґ., Толестон, Інд. — Ваша „Розмова на часі" не надаєть ся до друку. Лїпше напишіть відповідний конвенційний проект про порушені Вами справи.

ВАЖНЕ ДЛЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІЖИ В НЮ ЙОРКУ.

Заходом нюйорської „Січи", 1-шого відділу С. О. У. в Зл. Держ., відбудеть ся в четвер, 23. серпня, б. р., о 8-мій годині вечером, в гали під ч. 134 Іст 7-ма ул., відчит Січовика Григорія Яремчука на тему „Чому для молодіжи є потрібна ґімнастика?"

Просить ся о численну участь. 99

ГАМТРАМК І ДІТРОЙТ, МІШ.

Заходом тов. ім. М. Січинського, від. 143. У. Н. Союза

— відбудеть ся —

ПЕРШИЙ ВЕЛИКИЙ ПІКНІК

в неділю, дня 26. серпня 1917 р.

в Ficher Garden, на Van Duke Road, коло Mt. Oliver Cemetery.

Початок від 1. години до пізної ночи.

ВСТУП НА ПІКНІК ВСЕГО 25 ЦНТ.

Хто хоче гарно забавити ся і віддихнути сьвіжим воздухом по тижневій тяжкій праци, то нехай прибуде на сей пікнік, а певно не пожалує.

Просить ся брати Harper Center line кару, а заїдете до самого парку.

99-100 УРЯД ТОВАРИСТВА.

КАРТЕРЕТ, Н. ДЖ.

З нагоди отвореня нової „Січової гал"

— відбудеть ся —

заходом Тов. „Січ", від. 342 У. Н. Союза

КОНЦЕРТ імени Тараса Шевченка

в неділю, дня 26. серпня 1917 р.

в ґали при Розевелт евеню, ріг Гейзел стр., Картерет, Н. Дж.

Початок о годині 7-мій вечером.

ЦІНА ТИКЕТІВ: 50, 35 і 25 ЦНТ.

ПРОГРАМА:

1) Вступне слово.
2) Народна пісня: „Ой гіля", ... відспіває хор мужеський
3) Т. Шевченко, віддекламує........ п. Зофія Кузмінська
4) Т. Шевченко-Кумановський: „Ой вербо", ... хор мужеський
5) Вязанка народних пісень... хор женс.
6) Т. Шевченко-Ванковський: „Нащо менї карі очи", сольо сопранове, відспіває .... п. Юлїя Корецька
7) Народня пісня: „Сонце низенько", ... хор мужеський
8) Верді: „Іл Троватор", тенор-бар. сольо, відспіває артист Е. Василенко
9) Укр. гимн і „Май контри", в супроводі піяна, під діріґентурою артиста Е. Василенка. 99-100

ПОДЯКА.

Я низше підписаний складаю сердечну подяку Головному Урядови У. Н. Союза за уділену менї підмогу з фонду убогих нашої орґанізації. Желаю У. Н. Союзови як найлїпших успіхів! — Лука Гарматюк, член бр. св. Петра і Павла, від. 38 У. Н. Союза, в Ютіка, Н. Й.

ПІТСБУРҐ, ПА.

Сим подаю до відома комітетови будови Укр. Нар. Дому, що в неділю, дня 26. серпня с. р., відбудуть ся надзвичайні збори о 7-мій годині вечер в ґали Т. Ґута. На дневнім порядку вибір нових контрольорів, коли старі не уміють сконтролювати. Друга справа зреформованя товариства. Трета, упорядковане статута. Прошу безуслівно явити ся. 99

ІВАН ГАНЯК, голова.

РУХ У ВІДДІЛАХ У. Н. СОЮЗА.

ШІКАҐО, ІЛЛ. Бр. св. О. Николая, від. 106, повідомляє всїх своїх членів, що мітінґ відбудеть ся дня 26. серпня, о годині 1-шій, по Службі Божій, у звичайній ґали парохіяльній при Оклей і Райс стр. На тім мітінґу повинні явити ся всї члени, бо будуть важні справи до полагодженя. Довгуючі члени, котрі не вирівнають свого довгу, будуть суспендовані. — М. Турко, секр.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА. Бр. св. Василія, від. 339, повідомляє всїх своїх членів, що місячний мітінґ відбудеть ся дня 26. серпня в домі Укр. Ам. Горожан, ч. 822 Франклін ул., зараз по Службі Божій. Просить ся, щоби кождий член явив ся на сей мітінґ і виповнив свої залеглости. Будеть ся приймати нових членів до братства після ухвали, а до У. Н. Союза за половину вступного. Обовязком кождого члена привести по одному кандидатови в члени. — І. Жмутин, предс.; В. Шмідзен, кас.; І. Сорока, секр.

НОРТГЕМПТОН, ПА. Тов. „Укр. Січові Стрільці", від. 44, повідомляє всїх своїх членів, що місячний мітінґ відбудеть ся в неділю, 26. серпня с. р., в ґали церковній, точно о годині 1-шій пополудни. На той мітінґ всї члени мають явити ся, бо будуть важні справи до полагодженя. Ті члени, котрі зістали суспендовані в липни, можуть прийти і виповнити свої залеглости і будуть надалї членами. Просить ся всїх членів, аби кождий придбав хоч одного нового члена, бо тепер є добра нагода стати членом нашої орґанізації, бо в сїм місяци приймасть ся за половину вступного. — С. Кудрик, секр.

ГЕЙЗЕЛТОН, ПА. Отсим повідомляємо членів від. 85 У. Н. Союза, що почавши з днем 25. серпня кождий член при плаченю місячної вкладки кождого місяця буде складати 10 центів на фонд адміністраційний відділу. До сього часу, то є від бофаловської конвенції У. Н. Союза, секретар покривав кошти пересилки гроший і місячні звіти своїми власними грішми. З того члени не повинні бути невдоволені, бо кождий з нас працює за той цент, і також для секретаря тяжко видавати кількадесять центів місячно. — І. Шараварко, секр.

Читайте українські книжки і ґазети бо часте читане веде до просьвіти, а просьвіта — се сила. — Пишіть по цінник книжок до друкарні „Свободи".

КОНВЕНЦІЙНІ ПРОЕКТИ.

6.

1. Всї відділи У. Н. Союза повинні памятати, що конвенція не що року відбуває ся, то треба, щоби всї підвладні відділи вибирали на конвенцію людий, котрі на тїй справі знають ся і котрі вже може були, так, щоби вибрані делєгати знали, чого наша дорога орґанізація потребує до свого дальшого розвитку. Тож до праці сьміло берім ся, але розумно, так, аби не пошкодити, але в десятеро побільшити. Не сварнею, а доброю постановою наш нарід зеднати в одно велике тїло. Я думаю, що і другі українські орґанізації повинні памятати, що У. Н. Союз є тим великим дубом, якого жадна буря не поконає — хиба яку галузку відірве, але вона далеко від дуба не відлетить... Ті дрібні орґанізації повинні злучити ся, не зважаючи на своїх злих проводирів, на їх особисті інтереси, на їх куцу політику, але таких від себе буком, котрі свому народови шкодять. А нам разом до роботи, і то завзятої, щирої, бо прийшла пора скинути віковічні пута, бо вже розгорів ся огонь, який обіймив усї наші серця. На згарищах стане наша вітчина Ненька-Україна.

2. Ставлю внесенє, щоби окрім відділів понастановлювати агентів, котрі би мали орґанізувати тих членів, що не хочуть стояти у відділах, або задалеко мешкають, де відділу не можна зорґанізувати задля малого числа наших людий. Таксамо і дїти повинні бути асекуровані в нашім У. Н. Союзі, але буває так, що родичі не хочуть стояти в асекурації, а дїти би записали, так нема кому, бо місцеві урядники не мають часу, бо вони з праці рук жиють, а не з уряду. Нераз буває так, що посварять ся і через непорозуміня когось суспендують. Отже такого члена кривдить ся і він мусить шукати собі місця в чужій, навіть нам ворожій орґанізації. Дуже а дуже богато причин до того ся складає.

3. Маєтку місцевого відділу не повинна забирати каса орґанізації на випадок суспендованя, бо відділи сповняють свої приписи і повинности супроти орґанізації. Такі гроші мали би йти на народні, добродійні цїли, і такі справи повинні рішати самі підвладні відділи.

4. Коли У. Н. Союз має на цїли вести просьвіту, то мали би виходити надалї книжки, а не забирати в часописи місце, з чого члени не користають, бо часописи нищать ся. Коли муж і жінка є в тійсамій орґанізації, то їм двох часописий не треба, бо так часописи марнують ся, а ті гроші мали би йти на просьвітну книжку для того члена, котрому часопись вже не є потрібна.

Михайло Чагарин.

—o—

7.

Вп. Делєґати XIV. головної конвенції У. Н. Союза! Ми на Вас всю надію покладаємо, що Ви, яко сьвідомі люди, будете радити над добром нашої орґанізації, У. Н. Союза і членів. Возьміть під зрілу розвагу §24, де є сказано, що кошти делєґата до і з місця відбуваня конвенції, як також денна дієта, має бути заплачена підвладним відділом. Вп. Делєґати і Члени У. Н. Союза, Ви знаєте, що той параґраф шкодить нашій орґанізації, тому, що тут відібрано право голосу слабшим відділам, бо коли каса відділова не позволяє на висланє делєґата, то такий відділ нічим не інтересує ся, тільки щоби свої місячні вкладки за членів відіслати до головної каси. Ви, Вп. Делєґати, приверніть те, що є найконечнійше, а власне те, що делєґатів повинен оплачувати У. Н. Союз так, як було перше, т. є. кошти подорожи і дієту.

Дуже непрактичне є в нашій орґанізації те, що новоприступивший член мусить аж цїлих 12 місяців чекати, щоби мав право до свого посмертного. І власне через той параґраф трудно орґанізувати членів до У. Н. Союза, бо вже нераз член і заяву підпише, а як скажете, що мусить чекати аж 12 місяців, аби мав право до цїлого свого посмертного, то вже більше він не буде, ще й другого підмовить, аби не вступав до У. Н. Союза. А хочете його переконати, то він Вам скаже, що в анґлїйських „іншуренцах" дістає повне право до цїлого посмертного, скоро дістане полісу. Я би просив Вп. Делєґатів і загал Членів У. Н. Союза, щоб подумали над згаданим параґрафом.

Щодо злученя українських запомогових орґанізацій в Америці в одну сильну запомогову орґанізацію — то се є найтяжший ґудзок до розвязаня. Ми знаємо причини, чому стільки запомогових орґанізацій повстало. Таж перше був тільки один Союз! Я скажу правду в очи. В нас тут в Америці є трохи інтеліґенції і було би з ким працювати, як би не особисті непорозуміня. Через особисті справи нашої інтеліґенції повстало стільки запомогових орґанізацій в Америці. Коли би ми навіть розпочали переговори, щоб злучити всї запомогові орґанізації в одну сильну запомогову орґанізацію, то чи Ви мислите, що така орґанізація довго втримала би ся?... Я не хочу бавити ся в пророка, а тільки скажу від себе, що така орґанізація не втрималаб ся довго. А то тому, що наші запомогові орґанізації ведуть два бізнеси: перший, то обовязковий — орґанізувати відділи і тимсамим обтирати сльози вдовам і сиротам, а другий бізнес — то політика. І власне політика народила стільки запомогових орґанізацій в Америці. Кождий знає, що наш У. Н. Союз є найстарша і найсильнійша орґанізація в Америці; то чомуж нам шукати за спільниками? Коли котра орґанізація чує ся заслаба нести торністру орґанізаційну, то нехай прийде до нас, а ми їй поможемо! Але щоби ми ішли просити когось, то трохи не файно. Ми не змерзли, то й не присуваймо ся до огню...

І. Бойко.

—o—

8.

— В числі 94. „Свободи" є подані два проєкти, котрі я уважаю за цїлком розумні і справедливі. Хто з членів чи з вибраних уже делєґатів ті проєкти перечитав, то може сказати певно, що послїдна конвенція дуже страшно членів покарала на всїх точках. Тому сегорічна конвенція най старає ся поправити, що треба, аби наша орґанізація прийшла знов до свого числа членів, котрих послїдна конвенція сотками розбила.

Не буду тут писати про проєкт п. Стефана Миляновича і о. Д. Хомяка, бо кождий, хто ті проєкти читав, може пізнати, що вони є справедливі. Як би Вп. Делєґати пійшли всї разом, то наша орґанізація відзискалаб дуже скоро свою давну силу.

Дуже красно п. Милянович говорить про кошти делєґатів, ухвалені послїдною конвенцією, бо якраз таке нещастє стало ся тут на наших далеких вестах, у Деслодж, Мо. По вигнаню нашого народу з тутешних плейзів братства розбили ся, хоч їх було аж три. Нинї з тих трох відділів лишило ся може 40 членів, а каси є вичерпані хорими членами. Хоч би ми й хотїли післати свого делєґата, то не годні, бо далека подорож. Мусимо дати заступництво иншому делєґатови з котрогось відділу. Запитаймо ся, чому то так зроблено? А тому, бо де плече там і сила! Як би були зі всїх відділів делєґати, то би було більше розуму, більше сварки, більше гоненія з бальотами, а так — меньше делєґатів, меньше троблю. А коли ся зїдуть сусїдські делєґати, то конвенція вийде так знов, як бичом трісне і гаразд, члени!

Отож радьте, Делєґати, йдїть за приміром п. С. Миляновича і о. Д. Хомяка, а я теж від себе підпираю їх проєкт, а побачимо, що наша орґанізація зістане аж тоді сильною і зможемо знов приєднати як найбільше членів, як було до послїдної конвенції. Отож, Панове Делєґати, робіть як найлїпше, а похвалу дістанете від усїх членів, як лиш пійдете тоюсамою дорогою, яку я Вам тут подав.

Іван Якимів.

Дописи.

З DETROIT, MICH.

Не знають, що творять...

Дня 5. серпня б. р. „Дітройтський Боян" при церкві св. Івана Хрестителя відограв народну мельодраму в 5 актах п. з. „Капраль Тимко", на котру запрошувано всїх Українців у Дітройт.

Мало коли я бував на західній стороні міста — перше, що там дуже рідко відграють якісь представленя, а друге, що і на східній стороні виставляють якусь драму, то чого-ж їхати деинде? А ще межи дітройтськими товариствами завела ся якась така установа, що коли лиш якенебудь товариство що устроює, то другі, ніби на збитки, і собі щось устроюють. З того приводу панує незгода і нема порозуміня.

Видїв я трошки, тай чую від других, як по инших місцевостях товариства жиють у згоді. Коли одно товариство виготовлює якусь там драму, або що, то повідомляє решту товариств, аби не робили дотичному товариству жадної перепони, а також запрошує, щоби всї прибули до них у гостї.

У нас дня 5. б. м. зложило ся якось так щасливо, що жадне товариство не було в той день занятє, тож богато гостий прибуло, мало що не повна галя, і мож було сподївати ся більше гостий, але дощ перешкодив.

Котрий чоловік буває більше помежи людьми й інтересує ся окрім хлїба, соли і води ще чимнебудь иншим, то зараз міг запримітити, що богато з присутних гостий було таких, котрі раз в рік, або і меньше, бувають на якихось народних сходинах.

Перед розпочатєм представленя о. Стернюк в короткій промові виясннв цїль новозорґанізованого товариства і пожелав йому гарного розвитку. На останку попросив присутних гостий, аби заховували ся як найспокійнійше підчас представленя.

Та не стало ся воно так, бо заледви піднесла ся куртина, а люди як зачнуть плескати, тупати, — така голосна розмова, що ані втерпіти всього того. Кобч то люди заплескали там, де треба, тай перестали, а то ні! Один кінчить, другий зачинає; той подивить ся, що тамтой зачав, тай далї собі... І нема тому плесканю кінця — один другого здоганяє. Але непотрібне кляскане то ще бодай не так дуже компромітує розумних людий — ще від біди можна витримати... Зовсїм инакше має ся річ з тупанєм, бо то лише на пса тупасть ся, аби не вкусив, а тупати аматорам, то якось воно не відповідає, а врештою через таке тупанє аматори навіть не годні виговорити того, що навчили ся. Голосна розмова між гостями довела до того, що аматор на сценї, хоч би був говорив на цїлий рот, то лиш деяке слово долїтало до ух. Відтак знову дїти... Та дїтям я не дивую ся, бо в них ніхто розуму не встромить, а подругому як, коли старі не заховують ся так, як потрібно. Можна було навіть завважати, що деякі мами дали волю своїм дїтям — кричати, скільки їм хотїло ся...

По кождій спадаючій занавісї всьо встає з місць, тай одні на двір, другі там, аби чимось закропити ся, а всї забавляють ся так довго, аж доки вже сьвітла на галї не погасять, тай куртини не піднесуть. Тоді як зачнуть за своїми місцями шукати, то такого гармідеру нароблять, що і писати про се не хочеть ся. Розуміє ть ся, що ніхто не чує, що на сценї говорить ся.

Щодо осіб граючих то нема їм що закидати, бо від таких чорних робітників, котрі перетяжені денною працею, годі вимагати артистичної гри. Дотого богато з них виступало на сцену перший раз. Найлїпше свою ролю відограв п. П. Костирка (капраль). Можна було пізнати, що він уже колись брав участь у представленях.

По відограню представленя вийшов один з комітетових (чи може хто инший) і попросив гостий, аби упокоїли ся на хвильку, бо хор ще відспіває український гимн. Піднесла ся завіса і хор зачав співати „Ще не вмерла Україна". Менї зробило ся тоді дуже сумно, бо я побачив, що деякі люди навіть не знають, що підчас співаня гимну треба встати. На салї приходило ся чути голоси: „Встаньте! Встаньте!" Зробив ся чистий ярмарок; один встане, другий сяде... Зі заду се виглядало як тії коники на комедії, що один до гори, другий в долину. Один стоїть в капелюсї, другий без капелюха, а деякий то йно тільки за криса злапав ся, наче буря йому туй-туй капелюх з голови зідре, наче по військовому віддавали честь...

Братя Українцї! Мусите се знати, що на галї до дашка не бє ть ся!... Тай прошу Вас, Братя Українцї, трошки більше читайте і научайтесь, а як прийдете межи людий, то не пускайте ся в сьміх, бо то дуже сумно виглядає. Тай не пускайте задармо труду нашої доброї інтеліґенції, котра так старає ся всїмя силами, аби Вам отворити очи.

Скільки то вже писало ся в „Свободї", як Ви маєте заховувати ся, а Ви все не слухаєте, тай не слухаєте.

Тай прошу Вас, покажім, що ми тутки в Дітройт не спимо, що ми щось робимо, чогось учимо ся. Подбаймо, щоби на сторінках часописий більше нас ніхто не ганив, але хвалив. Тай щоби ми знали, де приходимо і як застосовувати ся маємо. Бо ми можемо чогось навчити ся, коли схочемо, бо нам ніхто нічого з рук не видирає, щоби нас не допускав, бо ми жиємо на вільній земли! Як хто з нас повернеть ся колись на вільну Україну, то не таким, як був тоді, коли з нею прощав ся, вибираючись за море. Україна потребує людий розумних і то богато людий... Учіте ся, братя мої, думайте, читайте; і чужого научайтесь і свого не цурайтесь! А як коли почуєте український гимн, то встаньте всї як один і капелюхи на долину!

Гість.

СМЕРТЬ ТИМОША.

Історичне оповідане.
На основі повісти Рогової
написав Н. М.

(Дальше).

V. ОБЛОГА.

Цілий місяць видержала Сучава облогу. Мешканці невеликого міста примирали з голоду та не піддавали ся. Їх кріпила надія на скору поміч, якої дожидали із Туреччини і від гетьмана Хмельницького.

Був вчасний ранок. Обложенці тільки що встали і спішили ся кождий до своєї роботи. Пушкарі чистили пушки і оглядали набої, старшина обїздила вали і мури, стрільці ладили ся до вибігу. Тимош від досьвітку був на ногах. Він не спускав ся на нікого, лиш сам глядів, щоби все було в порядку.

І господариня незгірше мущини занимала ся военним ділом. Роздавала харч, відвідувала недужих та додавала відваги міщанам. Та на жаль вона виділа, як з кождим днем меньшало їди, а прибувало недужих, як сили невеличкого війска слабли від безнастанної боротьби, як мешканці міста тратили всяку надію...

Нині було їй якось незвичайно тяжко на серци. Цілу ніч причувало ся їй, що ворог увійшов до міста, що заняв замок, що добуваєть ся до її кімнати. З нетерпеливостию дожидала вона Тимоша і полковників, які разом з нею їли снідане, оповідаючи події минулої ночи та обдумуючи спосіб дальшої оборони.

Зітхаючи, вона оглянула страви, які зготовив кухар. Давнійше у неї найнужденнійша служниця діставала ліпшу їду.

Від якогось часу навіть сьвіжої води не стало, бо ворог перервав водопровід з Серету і обложені мусіли вдоволяти ся поганою, смердячою водою з міських керниць.

— Що нового? — спитала господариня, ідучи на стрічу гостя.

— Ляцьке військо прибуло — відповів полковник Федоренко. — Князь Вишневецький приїхав сюди з відділом.

— Тому то у них сеї ночи був такий бенкет — відповіла господариня. — Боже, пішли нам скорше поміч, бо не видержимо! — кінчила, знимаючи очи в' гору.

Сіли їсти. А їли мовчки і звільна, якби числячи ся з кождим куском.

В тім появив ся слуга з вістию, що з польського табору прибув посол.

Всі встали й пішли на окопи.

Чи впустити його у твердиню, чи ні? — радив ся Тимош господарині.

— Не впускай, батьку,—говорили козаки. — Пощо ворогови показувати, яка у нас біда. Ліпше зїхати ся з ним за окопом твердині.

— Перше спитаймо, чого йому треба — докинула господариня.

Посла пустили під окопи і спитали, чого він потребує. Відповів, що приходить з письмом від короля.

Королівського посла впустили з відповідними почестями. Господариня убрала ся в княжі убори і торжественно приняла його у великій салі.

Посол представив ся і подав королівське письмо.

Господариня прочитала і відповіла гордо:

— Ваш король приказує мені здати сей замок, забуваючи, що приказувати можна тільки своїм вазалям, а Молдава не була ніколи підчинена Польщі.

— Його величество не приказує, тільки радить, видячи, що се одинокий вихід з вашого прикрого положеня.

— Дякую за ласку. Видержали ми стільки, видержимо і більше. Поміч не далека. Гетьман Хмельницький в дорозі, а Татарів тільки що не видати і мене дуже дивує, що його величество уважає нас за таких малодухів.

Посол хотів ще щось говорити, але княгиня дала знак, що авдієнція скінчена і не лишаючи йому часу, щоби міг з нею попращати ся, вийшла з салі.

Облога тривала дальше. Люди гинули, їди меньшало, поміч не надходила.

(Дальше буде).

ДО АМЕРИКАНСЬКО-УКРАЇНСЬКОГО БЮРА

надійшли з краю і доси лежать невідібрані листи для слідуючих осіб:

423. Савчук Григорій, Стефан і Іфтемій від жінок, Садаґура (3листи).
424. Садовий Михайло від жени Анни, Залуже, Яворів.
425. Савчин Василь від Бекеша Николи, Уличко, Дрогобич.
426. Семенюк Дмитро від жени, Черепківці, Буковина.
427. Слободзян Михайло від жени Олени, Олеша, Товмач.
428. Смук Анна від батька Кипріяна, Наконечне, Яворів.
429. Сосюнало Дмитро від сестри Марії, Боннець, Жовква.
430. Стефура Василь від жени Зофії, Перегінсько.
431. Стратійчук Василь від жени Марії, Молодія, Буковина (2 листи).
432. Слульницька Францішка від сестри Марії, Коломия.
433. Шульган Николай від жени Зофії, Корчин коло Сокаля.
434. Шуленя Георгій від жени Настасії, Шишківці.
435. Шевчук Николай від жени Домни, Окна, Буковина.
436. Терон Василь від жени Анни, Бродок, Заставна.
437. Темнюк Дмитро від Олени Чорний, з бараків в Каринтії.
438. Томей Петро від Гната Крутофіста, з російської неволі (2 листи).
439. Тимофійчук Николай від родини, Ставчани, Буковина.
440. Тивонюк Юрко від жени з Брідщини.
441. Танасійчук Василь від жени Катерини, Шишківці, Буковина.
442. Терентюк Іван від жени Анни, Карліїв, Снятин (2 листи).
443. Теленько Іван від Ракобовчука Томи, з Росії.
444. Тищук С. від жени Іліяни, Давидени, Буковина.
445. Токарчук Василь від жени Парасни, Люча, Печеніжин.
446. Топоровська Михалина від Сірий Семена, Зубків, Сокаль.
447. Танасійчук В. від матери, Шишківці, Буковина.
448. Ткачишин Роман від жени Анни, Тарновиця, Угнів.

449. Трачкар Іван від Марії і Івана Трачкар, Давидени, Буковина.
450. Тучапець Гринь від жени Марії, Яжів старий, Яворів.
451. Турчанський Никола від родини, Цуцилів, Надвірна.
452. Трух Михайло від Костевич Анни, Гурне, Стрий.
453. Українець Михайло від жени Ґафіти, Кучурмаре, Буковина.
454. Ульмер Валентин від Катерини Ульмер, Стрий.
455. Файпан Михайло від жени Марії, Жадова, Буковина.
456. Ванько Іван від жени Анни, Наконечне, Яворів.
457. Ванджура Іван з Королівки від братанича Михайла, з війска.
458. Ванджура Петро з Борщева від стрия Стефана, з війска.
459. Вараниця Іван від матери Евдокії, з бараків.
460. Васцішевська Марія родом Маслянка, від матери Катерини, з бараків.
461. Васильів Василь від жени, Стрийщина.
462. Василечко Федор від жени Марії, Слобода, Рожнітів.
463. Варюк Іван від жени Домни, Заставна, Буковина.
464. Василинка Іван від жени Парашки, Верхрата, Рава руська.
465. Василаш Іван від жени Марії, Тепорівці, Буковина.
466. Війтин Наська і Ікало Василь від батька Війтика Івана, Крайна, Бірча.
467. Віліхівка Кароль від брата Петра, з війска (2 листи).
468. Вільман Іван від жени Марії, Підманастирок, Станиславчик.
469. Віліцький Дон від Михайла Бериди, Чайківці, Комарно.
470. Витвицький Іван від сестри Павліни, Доброполе, Бучач.
471. Витвицький Гео від родини, Саґаґура, Буковина.
472. Витвицький Стефан від матери Евдокії, Топорівці, Буковина.
473. Вівчарук Стефан від жени Вероніі, Глиниця, Буковина.
474. Візний Петро від шваґра Підлатика Василя, з війска.
475. Всевідка Дмитро від Анни Капанюк, з бараків.
476. Войтович Іван від жени, Трійчиці, Радимно.
477. Войтович Тимофтей від Мотики Теодора, з війска.
478. Волошин Леонтій від жени Мафти, Карапчів, Буковина.
479. Волошин Онуфрій від жени Одокії, Реваківці, Буковина.
480. Волексевич Гринько від жени Анни, Долиняни, Городок Яг.
481. Волощук Ілія від брата Николи, Буще, Бережани.
482. Волощук Никола від батька Андрія, Устє, Снятин.
483. Волощук Дмитро від Гільовського Стефана, з війска.
484. Волощук Василь від сина Митра, з російського полону (7 листів).
485. Ворона Семен від жени Горпини, Теляж, Сокаль (2 листи).
486. Воробій Дмитро від батька Клима, Тудорковичі, Сокаль.
487. Воробець Николай від жени Домініки, Михальче, Буковина (2 листи).
488. Вороновський Йосиф від сестри Зофії Діжак, Гумниска, Буськ.
489. Ворона Гаврило від жени Парашки, Волиця Комарова, Сокаль.

(Дальший тяг наступить).

Належитість за кождий лист виносить 50 центів.

Гроші треба посилати в моні-ордерах або в готівці на адресу:

AMERICAN UKRAINIAN EXCHANGE, Inc.,
520 E. 6th St., New York, N. Y.